

УДК 81'246.3:378(477)

БАГАТОМОВНА ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЗВО УКРАЇНИ

Вікторія Анатоліївна Токарчук,

к. філол. н., ст. викл. кафедри
англійської філології та методики навчання англійської мови,
навчально-науковий інститут іноземних мов,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

У роботі розглянуто інтернаціоналізацію ЗВО шляхом упровадження багатомовної освіти. CLIL методологію схарактеризовано як один з ефективних засобів досягнення цієї мети.

Ключові слова: багатомовність, мультилінгв / білінгв, мовний репертуар, CLIL-методологія, 4К, інтернаціоналізація ЗВО.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство – це багатовимірною структура, складники якої пов'язані між собою тісними політичними, економічними, релігійно-культурними та ін. зв'язками. Така взаємодія була б неможливою або надзвичайно складною між монолінгвальними спільнотами, адже цю взаємодію забезпечує, зокрема, здатність спільнот розуміти мову одна одної. Підвищення рівня розвитку суспільства, швидкість і якість налагодження міжнародних контактів безпосередньо пов'язані зі ступенем багатомовності громадян. Безпосередній вплив на багатомовність здійснює освіта.

Мета дослідження полягає в описі багатомовної освіти як засобу інтернаціоналізації ЗВО України.

Об'єктом наукової розвідки є система навчання в ЗВО України, а її **предметом** – способи оптимізації з метою формування багатомовного, інтегрованого в європейський освітній простір суспільства.

Виклад основного матеріалу. У контексті євроінтеграційних процесів, які мають місце в Україні, питання багатомовності є особливо чутливим. Багатомовність (multilingualism) – регулярне використання мовцем двох і більше мов (чи варіантів мов) [5]. Відповідно, людину, що послуговується двома й більше мовами (чи варіантами мов) у повсякденному житті, називають мультилінгвом / білінгвом. На думку Ф. Фаббро, білінгвізм не обов'язково передбачає досконале володіння кількома мовами [4, с. 201]. Він може зреалізовуватися на рецептивному (пасивному) рівні, тим не менш забезпечуючи комунікацію для задоволення потреб людини. Сукупність усіх мов, якими послуговується людина для реалізації своїх комунікативних намірів, утворює її мовний репертуар (linguistic repertoire) [1, с. 3]. Він є динамічним утворенням, здатним змінюватися впродовж життя під впливом зміни мовного середовища людини.

Одним із чинників, які мають значний вплив на мовний репертуар людини, є освіта. Заклади загальної середньої та вищої освіти

забезпечують вивчення учнями / студентами однієї або кількох іноземних мов. Опанування іноземної мови під час навчання у ЗВО є більш свідомим умотивованим процесом, зумовленим прагматичними цілями досягнення успіху в особистому та професійному житті. Здобувачі вищої освіти очікують від ЗВО високого рівня викладання іноземної мови, що в майбутньому забезпечить їм конкурентоздатність на ринку праці.

Реагуючи на вимоги внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів, ЗВО України активно впроваджують новітні підходи до навчання, здатні оптимізувати навчальний процес. Одним із таких є предметно-мовне інтегроване навчання (CLIL), яке ставить за мету одночасне опанування іноземної мови й немовного предметного змісту [3, с. 2]. Термін «CLIL» увів до наукового обігу в 1994 р. Девід Марш – фінський науковець, фахівець із двомовної й багатомовної освіти, котрий наполягає на необхідності одночасного вивчення мови й немовного змісту, оскільки схиляється до думки, що лише їхнє поєднання може забезпечити високий рівень володіння іноземною мовою фахівців нелінгвістичних спеціальностей (див. [6, с. 48–49]).

Розвиваючи теоретичне підґрунтя CLIL методології, Д. Коїл виокремлює 4К (контент, комунікацію, когніцію, культуру) – основоположні принципи, які можна вважати опорними точками навчального процесу [2]. Контент – це зміст опановуваного немовного предмета, точка відліку в доборі й організації навчального матеріалу. Комунікація пов'язана з тими навичками й уміннями іншомовного спілкування, що мають бути сформовані під час навчання. Під когніцією розуміють здатність мислити, опрацьовувати мовну й немовну інформацію; це загальні пізнавальні здібності, котрі розвиваються під час навчання. Культурний складник навчання є невід'ємним, оскільки забезпечує комунікацію на ціннісному рівні, що є значно глибшим за поверхневий мовний рівень. Як свідчить практичний досвід застосування CLIL методології [7; 8], урахування 4К у навчальному процесі значною мірою збалансовує, гармонізує його, дозволяючи врівноважити складники навчання.

Застосування CLIL методології в ЗВО позитивно сприймають студенти, вона підвищує мотивацію до навчання завдяки своїй гнучкості, здатності адаптуватися до індивідуальних потреб студента.

Висновки. CLIL методологія зарекомендувала себе як ефективний засіб інтернаціоналізації ЗВО. Опанування іноземної мови й водночас немовного предметного змісту заощаджує час і розумові зусилля студентів, сприяючи підвищенню рівня володіння іноземною мовою в межах засвоюваного змісту навчання. Формування стійких комунікативних навичок і вмінь відкриває можливості щодо залучення студентів до програм академічної мобільності, участі в міжнародних проєктах, а також загалом сприяє інтеграції України в європейський освітній простір.

Література:

1. Blommaert, J., Backus, A. (2011). Repertoire Revisited: 'Knowing Language' in Superdiversity. *Working Papers in Urban Language and Literacies*, 67, 1–26.
2. Coyle, D. (2005). CLIL: Planning Tools for Teachers. Nottingham : University of Nottingham. URL: <https://cutt.ly/pC2Glyg> (Last Accessed: 10.04.2024).
3. Coyle, D., Hood, P., Marsh, M. (2010). CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge : Cambridge University Press. 173 p.
4. Fabbro, F. (2001). The Bilingual Brain : Bilingual Aphasia. *Brain and language*, 2(79), 201–210.
5. Grosjean, F. (2008). Studying Bilinguals. Oxford : Oxford University Press. 314 p.
6. Kovacs, J. CLIL – Early Competence in Two Languages. The World at Their Feet: Children's Early Competence in Two Languages through Education / Kovács, J. & Benkő, É. T. (Eds.). Budapest : Eötvös József Könyvkiadó, 2014. P. 15–97.
7. Tokarchuk, V. A., Shuba, Yu. V. CLIL Methodology in Teaching Academic Writing and Integrity. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2022. Вип. 52. Т. 3. С. 224–231. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/52_2022/part_3/33.pdf (дата звернення: 10.04.2024).
8. Vovk, O. Implementing CLIL-Methodology in University Foreign Language Practice: Writing a Summary. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія : Педагогічні науки. 2023. Вип. 2. С. 98–106.

Tokarchuk Viktoriia. Multilingual education as a means of internationalization of Ukrainian HEIs

The paper considers the issue of internationalization of Ukrainian HEIs by implementing multilingual education. CLIL methodology is regarded as one of the efficient means to achieve the goal set.

Key words: *multilingualism, a multilingual / bilingual, linguistic repertoire, CLIL methodology, 4Cs, internationalization of HEIs.*

Viktoriia Tokarchuk, Candidate of Philological Sciences (Language), Senior Lecturer, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Department of English Philology and Methods of Teaching English, Educational-Research Institute of Foreign Languages

